

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ І БІОТЕХНОЛОГІЇ імені С.З. ГЖИЦЬКОГО**

**Кафедра безпеки виробництва та
механізації технологічних
процесів у тваринництві.**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

для самостійної роботи

З нормативних дисциплін «Основи охорони праці», «Охорони праці в галузі» на тему: “Охорона праці. Терміни та визначення основних понять”.

Львів – 2019

І.Г. Ярошович, Б.П. Чайковський, Б.М. Микичак, Т.С. Ярошович, Л.М. Гордійчук, А.В. Шалько. Навчальний посібник з нормативних дисциплін «Основи охорони праці», «Охорони праці в галузі» на тему: “Охорона праці. Терміни та визначення основних понять” .– Львів, 2019.- 23 с.

Комп'ютерний набір:

Занічковська В.С. - комп'ютерний набір, старший лаборант кафедри БВ та МТП у Тв.

Рецензенти:

Білонога Ю.Л. – доктор технічних наук, професор, кафедри загально-технічних дисциплін ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького

Двилюк І.В. – кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри гігієни, санітарії та загальної ветеринарної профілактики ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького.

Навчальний посібник затверджено на засіданні кафедри БВ та МТП у Тв., протокол № від 7. 04. 2019 р.

Навчальний посібник затверджено на засіданні науково-методичної ради біолого-технологічного факультету, протокол № від ____ 2019р.

Навчальний посібник укладено до Типової програми «Основи охорони праці», «Охорони праці в галузі» для вищих закладів освіти з підготовки студентів усіх з напрямів ЛНУВМ та БТ ім. С.З. Гжицького.

Львів-2019

1. Вступ

Історія розвитку охорони праці, як і будь якої іншої науки, викликає певний інтерес до тих завдань, які стояли перед нею у минулому і стоять на сучасному етапі розвитку продуктивних сил на сьогоднішній день.

Трудова діяльність – це джерело розвитку суспільства, створення матеріальних, культурних і духовних цінностей, передумова існування як кожної окремої людини, так і людства в цілому. У процесі трудової діяльності розвиваються здібності людини, її мислення, її чуттєве сприйняття світу.

З точки зору фізіології будь-яка трудова діяльність – це витрати фізичної і розумової енергії людини, але ці витрати необхідні і корисні для неї. Виконуючи свої трудові обов'язки, людина працює не лише заради свого блага, а й задля блага суспільства в цілому.

З економічної точки зору трудова діяльність повинна забезпечувати максимально можливий рівень продуктивності. Саме тому одним із завдань суспільства є забезпечення таких умов її, коли вона не буде спричиняти негативного впливу на здоров'я працюючих, не буде завдавати шкоди оточуючим людям та довкіллю. В ідеалі трудова діяльність повинна надавати людині задоволення і не бути надмірно важкою чи напруженою.

Однією зі специфічних форм людської діяльності є трудова діяльність, під якою розуміється не лише праця в класичному її розумінні, а будь-яка діяльність (наукова, творча, художня, надання послуг тощо), якщо вона здійснюється в рамках трудового законодавства. Саме державні стандарти України (наприклад, ДСТУ 2272-93 "Пожежна безпека. Терміни та визначення", ДСТУ 3038-95 "Гігієна. Терміни та визначення основних понять", ДСТУ 2293-14 "Охорона праці. Терміни та визначення основних понять"), деякі інші Нормативні документи та Закони і надають термінологію та визначення основних понять при вивченні даній дисципліни.

Ми пропонуємо Вам ознайомитися з основними термінами та визначеннями, для самостійної роботи з нормативних дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорони праці в галузі».

Терміни, встановлені стандартом, обов'язкові для використання в нормативних документах усіх видів, науково-технічній і довідковій літературі, у комп'ютерних інформаційних системах, які

стосуються при вивченні нормативних дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорони праці в галузі».

Даний термінологічний словник розроблений відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21. 10. 2010 р. №969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки жтедіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 9 листопада 2010 р. за № 1057/18352 та листа Міністерства освіти і науки України від 13. 04. 2018 року №1/9 - 234 і визначає зміст і обсяги навчання та форми контролю знань з нормативних дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорони праці в галузі».

У своїй доповіді «Стратегія 2020» Президент України П. О. Порошенко назвав сталий розвиток і безпеку держави, бізнесу та громадян серед пріоритетних завдань, які стоять перед нашим суспільством. Тому мета безпечної професійної діяльності полягає в тому, щоб сформуванати у людині свідоме ставлення як до питань особистої безпеки, так і безпеки тих, хто її оточує. А також навчити людину розпізнавати й оцінювати потенційні небезпеки, визначити шляхи надійного захисту від них, уміти в разі потреби надавати допомогу собі та іншим, а також оперативно ліквідувати наслідки прояву небезпеки у різноманітних сферах людської діяльності.

Звертаючи увагу всіх керівників закладів вищої школи на дотримання вимог законодавства України у сфері охорони праці.

Враховуючи це, велике значення в ознайомленні всіх громадян країни з цими питаннями належить навчальній дисципліні «Основи охорони праці» та «Охорони праці в галузі». Вони законодавчо визначені, як нормативні дисципліни у вищій школі, тобто обов'язкова для вивчення в усіх вищих навчальних закладах. «Основи охорони праці» та «Охорони праці в галузі», як навчальна дисципліна відіграє подвійну роль у процесі підготовки фахівців різних галузей – вона сприяє гуманітаризації освіти в технічних навчальних закладах і технізації освіти у гуманітарних. Охорона праці відіграє важливу роль як суспільний чинник, оскільки якими б вагомими не були трудові здобутки, вони не можуть компенсувати людині втраченого здоров'я, а тим більше життя та й те дається

людині лише один раз. Необхідно пам'ятати, що через нещасні випадки та аварії гинуть на виробництві не просто працівники та службовці, на підготовку яких держава витратила значні кошти, а передусім люди - годувальники сімей, батьки та матері.

Зміст термінологічного словника відповідає вимогам типової програми та вимозі міністра освіти України Лілії Гриневич від 13.04.2018 року №1/9 - 234.

Мета і завдання які поставили автори при написанні термінологічного словника – допомогти студентам самостійно засвоїти терміни та визначення з дисципліни охорона праці.

АСПГ – автоматична система пожежогасіння

АСМУ – автоматизована система моніторингу та управління

АРМ – автоматизоване робоче місце

ГДР – гранично допустимі рівні

ГДК - гранично допустимі концентрації

ДБН – державні будівельні норми

НАПБ – нормативні акти пожежної безпеки

ЗІЗОД – засоби індивідуального захисту органів дихання

СПЗ – система протипожежного захисту

СПС – система пожежної сигналізації

СПДЗ – система проти димного захисту

СПГа – автономна система пожежогасіння локального застосування

СЦПС – система централізованого пожежного спостереження

ЄБД – єдина база даних об'єктів спостереження

СПТС – система передавання тривожних сповіщень

СО – система оповіщення людей про пожежу та управління евакуйованими

ЦО ПТБ – центральний орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сферах цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки

ЦПТС ЦО ПТБ – центр приймання тривожних сповіщень ЦО ПТБ

ЦПТС ПО -- центр приймання тривожних сповіщень пультової організації

ЦПУ СПЗ – центральний пункт управління системами протипожежного захисту

ОКЦ – оперативно-координаційний центр, підрозділ ЦО ПТБ

ППКП – прилад приймально-контрольний пожежний

ДНАОП - державні нормативні акти з охорони праці

НПАОП - нормативно-правові акти з охорони праці

Аварія - небезпечна подія техногенного характеру, що виникла на виробничому об'єкті, яка спричинила загибель або травмування людей, чи створює загрозу їхньому життю та здоров'ю та призводить до руйнування будівель, споруд, устаткування та транспортних засобів, порушення трудового процесу, чи завдає шкоди навколишньому середовищу.

Аварійна ситуація -- вірогідний ризик або серйозна загроза для людини або майна.

Аварійний стан - стан споруди, устаткування, машини, механізму, приладу, коли внаслідок імовірного розвитку в них руйнівних процесів їх подальше нормальне експлуатування стає неможливим і виникає загроза життю та здоров'ю людей, майну, навколишньому середовищу.

Аварійне освітлення - використовується для продовження роботи у випадках, коли раптове вимкнення робочого освітлення та пов'язане з ним порушення нормального обслуговування обладнання може спричинити вибух, пожежу, отруєння людей.

Аварійну вентиляцію - влаштовують у тих виробничих приміщеннях, в яких можуть статися аварії з виділенням значної кількості шкідливостей, а також коли при виході з ладу робочої вентиляції в повітрі можуть утворюватись небезпечні для життя працівників або вибухонебезпечні концентрації.

Автономний пожежний сповіщувач – це пожежний сповіщувач, який виконує функції виявлення пожежі та видачу звукового сигналу за місцем встановлення, але не зв'язаний контрольними лініями з ППКП об'єкта. Автономний пожежний сповіщувач має в своїй конструкції джерело електроживлення або під'єднаний до зовнішнього джерела електроживлення.

Автоматична система пожежогасіння (АСПГ) – система пожежогасіння, яка виконує функції виявлення ознак горіння, оповіщення про пожежу та подавання вогнегасної речовини без втручання людини.

Автономна система пожежогасіння локального застосування (СПГа) – система пожежогасіння, яка виконує функції виявлення ознак горіння та подавання вогнегасної речовини без втручання людини незалежно від зовнішніх джерел живлення та систем управління і призначення для подавання і розподілення вогнегасної речовини по частині простору або поверхні об'єкта протипожежного захисту.

Автоматичний засіб протипожежного захисту -- устаткування для пожежогасіння або обмеження розвитку пожежі, наприклад протипожежні двері, клапани, вентилятори або автоматична установка пожежогасіння.

Автоматизований режим – режим передачі сигналів пожежної тривоги від ЦПТС ПО та ЦПТС ЦО-ПТБ після підтвердження у регламентований проміжок часу диспетчером (оператором) пультової організації інформації про виникнення пожежі.

Адаптація – пристосування ока до зміни умов освітлення (рівня освітленості).

Аерація – здійснюється в холодних цехах за рахунок вітрового тиску, а в гарячих цехах за рахунок спільної і роздільної дії гравітаційного і вітрового тисків.

Акомодація – пристосування ока до зрозумілого бачення предметів, що розташовані від нього на неоднаковій відстані, за рахунок зміни кривизни кришталика.

Алфавітно-цифровий дисплей -- пристрій відображування інформації за допомогою повідомлень, які складаються з літерних і (або) цифрових символів.

Аналоговий пожежний [сповіщувач] [детектор] -- сповіщувач, вихідний сигнал якого відображає значення контролюваного явища.

Аудит охорони праці -- документально оформлений системний, незалежний процес об'єктивного обстеження та оцінювання системи керування охороною праці для встановлення її відповідності вимогам актів законодавства та інших нормативно-правових актів з охорони праці.

Безпека – стан захищеності особи, коли з визначеною ймовірністю виключена небезпека, тобто можливість шкоди для здоров'я людини.

Безпечна відстань - найменша відстань між людиною та джерелом небезпечного та/чи шкідливого впливу, на якій цього впливу немає або він не перевищує допустимого рівня

Безпека праці - захищеність трудової діяльності людини від перевищеного прийняттого ризику.

Безпечність виробничого процесу - властивість виробничого процесу відповідати вимогам безпеки під час його проведення в умовах, установлених нормативними документами та сучасним науково-технічним рівнем.

Безпечність виробничого устаткування - властивість виробничого устаткування відповідати вимогам безпеки під час експлуатування (застосування) в разі використання за визначеними функціями в умовах, установлених нормативними документами та сучасним науково-технічним рівнем.

Безпечність промислової продукції - властивість продукції забезпечити і зберегти протягом певного строку експлуатування безпеку працівників, людського оточення та навколишнього середовища в межах, зумовлених вимогами чинних нормативних документів і досягненим науково-технічним рівнем

Безпечні умови праці - стан умов праці, за якого вплив на працівника небезпечних і шкідливих виробничих чинників усунено, або їхнє значення не перевищує гранично допустимих рівнів (ГДР) або гранично допустимих концентрацій (ГДК)

Біологічна дія струму - проявляється через подразнення та збудження живих тканин організму, а також через порушення внутрішніх біологічних процесів, що відбуваються в організмі і тісно пов'язані з його життєвими функціями.

Важкість праці - характеристика трудового процесу, яка відображає переважно енергетичну навантагу на опорно-руховий

апарат і функційні системи організму, що забезпечують його серцево-судинну, дихальну та іншу діяльність.

Важкогорючі (важко спалювані) — речовини та матеріали, що здатні спалахувати, тліти чи обвуглюватись у повітрі від джерела запалювання, але не здатні самостійно горіти чи обвуглюватись після його видалення (матеріали, що містять спалювані та неспалювані компоненти, наприклад, деревина при глибокому просочуванні антипіренами, фіброліт та ін.);

Вентиляція (привітрювання) – регульований повітрообмін у приміщенні, сприятливий для людини, а також сукупність технічних засобів, що забезпечують такий повітрообмін.

Вентиль постійного потоку -- вентиль, який дає змогу користувачу регулювати постійний повітряний потік у визначених межах.

Вибух - надзвичайно швидке хімічне перетворення, що супроводжується виділенням енергії та утворенням стиснутих газів, здатних виконувати механічну роботу.

Вибухонебезпечна зона – це простір у приміщенні або за його межами, у якому є в наявності, чи здатні утворюватися вибухонебезпечні суміші.

Вибухонебезпечна зона класу 0 – простір, у якому вибухонебезпечне середовище присутнє постійно, або протягом тривалого часу. Вибухонебезпечні зони класу 0 можуть мати місце переважно в межах корпусів технологічного обладнання і, у меншій мірі, в робочому просторі (вугільна, хімічна, нафтопереробна промисловість).

Вибухонебезпечна зона класу 1 – простір, у якому вибухонебезпечне середовище може утворитися під час нормальної роботи (тут і далі нормальна робота – ситуація, коли установка працює відповідно до своїх розрахункових параметрів).

Вибухонебезпечна зона класу 2 – простір, у якому вибухонебезпечне середовище за нормальних умов експлуатації відсутнє, а якщо воно виникає, то рідко і триває недовго.

Вибухонебезпечна зона класу 20 – простір, у якому під час нормальної експлуатації вибухонебезпечний пил у вигляді хмари присутній постійно або часто у кількості, достатній для утворення небезпечної концентрації суміші з повітрям, і простір, де можуть утворюватися пилові шари непередбаченої або надмірної товщини.

Вибухонебезпечна зона класу 21 – простір, у якому під час нормальної експлуатації ймовірна поява пилу у вигляді хмари в кількості, достатній для утворення суміші з повітрям вибухонебезпечної концентрації.

Вибухонебезпечна зона класу 22 – простір, у якому вибухонебезпечний пил у завислому стані може з'являтися не часто і існувати недовго, або в якому шари вибухонебезпечного пилу можуть існувати і утворювати вибухонебезпечні суміші в разі аварії.

Визначений виробником час захисної дії -- визначений виробником час, протягом якого перевищується визначена виробником мінімальна об'ємна швидкість потоку

Вимоги щодо безпеки праці - вимоги, установлені актами законодавства та іншими нормативно-правовими актами й нормативними документами та нормативними актами підприємства з охорони праці, виконання яких убезпечує умови праці й такі, що регламентують професійну діяльність працівника.

Виробнича безпека - захищеність життя, здоров'я працівників й інших осіб і/або майна від впливу шкідливих і небезпечних виробничих чинників.

Виробничий ризик - ймовірність ушкодження здоров'я працівника в процесі трудової діяльності, нанесення шкоди майну, навколишньому середовищу, яку зумовлено шкідливістю та/чи небезпечністю виробничих і технологічних процесів.

Виробниче приміщення – замкнутий простір у спеціально призначених будинках і спорудах, в яких постійно (по змінах) або періодично (протягом робочого дня) здійснюється трудова діяльність людей.

Виробниче середовище - сукупність фізичних, хімічних, біологічних, психофізіологічних та інших чинників, що діють на людину під час виконання нею трудових обов'язків.

Виробнича травма - травма, що сталася з працівником унаслідок дії небезпечного виробничого чинника.

Виробничий мікроклімат – комплекс факторів виробничого середовища, які впливають на тепловий обмін організму працівника.

Виробничий ризик – імовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що зумовлена ступенем шкідливості та (або) небезпечності умов праці і науково-технічним станом виробництва.

Виробнича травма - травма, що сталася з працівником унаслідок дії небезпечного виробничого чинника.

Виробничий травматизм - явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

Виробничий шум – це шум на робочих місцях, на дільницях або на територіях підприємств, що виникає під час виробничого процесу.

Виробничо зумовлені захворювання – захворювання, перебіг яких ускладнюється умовами праці, а їхня частота перевищує частоту подібних у працівників, котрі перебувають поза впливом на них певних професійних шкідливих факторів.

Висока напруга -- напруга, величина якої перевищує значення 1000 В змінного струму або 1500 В постійного струму.

Вібрація – механічне коливання елементів конструкцій, устаткування, машин споруджень, що поширюються в пружних середовищах і призводять до розладу життєвих функцій людини, шкідливо впливають на роботу обладнання та руйнують будівельні конструкції.

Віброізоляція – це дія на процес передавання коливань від джерела збуджень до об'єкта, який потрібно захистити, за допомогою пристроїв, що розташовуються між ними.

Вібродемпферування – це зміна рівня вібрації шляхом перетворення механічної енергії на теплову, яка досягається за рахунок використання конструкційних матеріалів з більшим внутрішнім тертям (пластмас, резин), нанесенням на віброуючі поверхні шару пружнов’язких матеріалів (пластмаси, пінопласту, вініпора, рубероїду, ізола, бітуммінералізованого войлока, гідроізола).

Відносна вологість – це відношення абсолютної вологості до максимально можливої вологості при даній температурі і виражається в відсотках.

Відбита яскравість – характеристика відбиття світлового потоку від робочої поверхні в напрямку очей працюючого, що визначає зниження видимості внаслідок надмірного збільшення яскравості робочої поверхні і вуалюються дії, знижує контраст між об’єктом і фоном.

Вогнезахист – це зниження пожежної небезпеки матеріалів та конструкцій шляхом спеціальної обробки.

Вогнестійкість конструкції — це здатність конструкції зберігати несучі та (або) огорожувальні функції в умовах пожежі

Вогонь - надзвичайно небезпечний фактор пожежі, однак випадки його безпосередньої дії на людей досить нечасті.

Вода - найбільш дешева і поширена вогнегасна речовина.

Водяний вогнегасник - вогнегасник, призначений для застосування водної вогнегасної речовини

Втома – сукупність тимчасових змін у фізіологічному і психічному стані людини, які з’являються внаслідок напруженої чи тривалої діяльності та призводять до погіршення її кількісних і якісних показників, нещасних випадків.

Галузеві ДНАОП (Державні нормативні акти з охорони праці) - поширюються тільки на певну галузь у масштабі України і передбачають гарантії безпечних умов праці відповідно до специфіки певної галузі.

Газовий вогнегасник - вогнегасник, призначений для застосування газової вогнегасної речовини.

Гігієна -- вплив чинників навколишнього середовища на здоров'я людини, її працездатність та тривалість життя, розробляє нормативи, вимоги та санітарні заходи, спрямовані на оздоровлення населених місць, умов життя та діяльності людини

Гігієна дітей та підлітків -- галузь гігієни, яка вивчає вплив чинників навколишнього середовища, умов навчання та виховання на організм дітей і підлітків, розробляє нормативи та заходи, спрямовані на зміцнення їхнього здоров'я і забезпечення нормального розвитку

Гігієна житла -- розділ комунальної гігієни, який вивчає вплив на людину внутрішнього середовища приміщень житлових будівель з метою розроблення гігієнічних стандартів та рекомендацій щодо його оздоровлення

Гігієна застосування пестицидів -- розділ гігієни, який вивчає спосіб і засоби охорони здоров'я населення у зв'язку з широким використанням пестицидів, їх циркуляцією у навколишньому середовищі та накопиченням в різних його об'єктах, включаючи живі організми і людину

Гігієна праці - галузь профілактичної медицини, що вивчає умови та характер праці, їх вплив на здоров'я, функційний стан людини, розробляє наукові основи гігієнічної регламентації та нормування окремих чинників виробничого середовища і трудового процесу, практичні заходи, спрямовані на профілактику шкідливого та небезпечного їх впливу на працівника

Гігієна навколишнього середовища -- інтегративний розділ гігієнічної науки, який вивчає вплив усієї різноманітності антропогенних та природних чинників навколишнього середовища на організм людини та наукове обґрунтування рекомендацій щодо оздоровлення навколишнього середовища в інтересах збереження та зміцнення здоров'я людини.

Гігієнічний норматив - кількісний показник, що характеризує за медичними показниками оптимальний або допустимий рівень впливу та тривалість дії окремого чи кількох чинників виробничого середовища та трудового процесу.

Гігієнічне нормування факторів навколишнього середовища – визначення безпечних для організму людини меж інтенсивності та тривалості впливу факторів навколишнього середовища.

Гігієна села -- галузь гігієни, яка вивчає умови праці в сільському господарстві й побуту сільського населення, розробляє гігієнічні нормативи та вимога з питань сільськогосподарського виробництва, з також благоустрою і санітарного стану сільських населених місць

Гігієна харчування -- розділ гігієни, який займається вивченням якості харчових продуктів, їх впливом на організм та розробленням нормативів, вимог і рекомендацій щодо їх виготовлення, зберігання і застосування, щоспрямовані на збереження та поліпшення здоров'я населення

Гігієнічна характеристика умов праці - параметри визначення й оцінення стану умов праці щодо відповідності їх державним санітарним нормам, правилам, гігієнічним нормативам і регламентам.

Гігієнічні вимоги - комплекс вимог, спрямованих на усунення чи зменшення негативного впливу на працівників шкідливих виробничих чинників, на запобігання виникненню та поширенню професійних захворювань.

Горіння - це екзотермічна реакція окислення речовини, яка супроводжується виділенням диму, виникненням полум'я та світіння.

Горючі (спалювані) — речовини та матеріали, що здатні самозайматися, а також спалахувати, тліти чи обвуглюватися від джерела запалювання та самостійно горіти після його видалення.

Гранично допустиме значення шкідливого виробничого чинника - граничне значення величини — рівня, умісту та/або концентрації шкідливого виробничого чинник, вплив якого на людину в разі його щоденної регламентованої тривалості не призводить до захворювання та зниження працездатності в період трудової діяльності та в наступний період життя, а також не зумовлює несприятливого впливу на здоров'я нащадків

Гранично допустимий рівень виробничого фактора – рівень виробничого фактора, дія якого при роботі, що триває певний час, протягом усього трудового стажу, не призводить до травми, захворювання або розладів у стані здоров'я теперішнього і наступного поколінь.

ГДК (Гранично допустима концентрація) шкідливих речовин у повітрі робочої зони - розуміють таку концентрацію, яка при щоденній (крім вихідних днів) роботі протягом 8 годин чи іншої тривалості (але не більше 40 годин на тиждень) за час всього трудового стажу не може зумовлювати професійних захворювань або розладів стану здоров'я, що визначаються сучасними методами як у процесі праці, так і у подальшому житті теперішнього і наступного поколінь.

Двоточковий пожежний сповіщувач -- двоточковий пожежний сповіщувач, що містить у своїй конструкції два чутливих елемента, розташованих на одній вертикальній осі та конструктивно скріплених між собою так, що при встановленні їх у базу один із них буде знаходитись над базою, а другий, на якому розташовані індикатори стану обох чутливих елементів, - під базою.

Державний нагляд за охороною праці - діяльність спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади стосовно контролю додержання вимог законодавства про охорону праці.

Дим - це велика кількість найдрібніших часточок незгорілих речовин, що є у повітрі.

Детонація — це горіння поширюється з надзвуковою швидкістю, що сягає кількох тисяч метрів за секунду.

Дефлаграційне горіння — швидкість полум'я в межах декількох метрів за секунду.

Дихальний мішок -- пристрій для компенсування змін у подаванні або потребі в повітрі

Дихальний шланг (низького тиску) -- Гнучкий шланг, приєднаний до лицевої частини, через який подають дихальний газ з тиском, рівним атмосферному або трохи вищим чи нижчим від нього

Допустимі умови праці - передбачають можливість напруження роботи механізму терморегуляції, що не виходить за межі можливостей організму, а також дискомфортні відчуття.

Допустимі мікрокліматичні умови - поєднання параметрів мікроклімату, які при тривалій і систематичній дії на людину можуть спричинити до змін функціонального і теплового стану організму та напруження реакцій терморегуляції, що швидко проходять і нормалізуються й не виходять за межі фізіологічної пристосованості людини.

Евакуація - вимушений процес руху людей з метою порятунку.

Евакуаційний вихід — це вихід з будинку (споруди) безпосередньо назовні або вихід із приміщення, що веде до коридору чи сходової клітки безпосередньо або через суміжне приміщення

Евакуаційне освітлення - призначене для забезпечення евакуації людей з приміщень при аварійному вимкненні робочого освітлення.

Електричний знак - це чітко окреслена пляма діаметром 1 - 5 мм сірого або блідо-жовтого кольору, що з'являється на поверхні шкіри людини, яка зазнала дії струму.

Електричний удар — це збудження живих тканин організму електричним струмом, що проходить через нього, і виникнення довільних судомних скорочень м'язів.

Електричний шок - своєрідна важка нервово-рефлекторна реакція організму у відповідь на подразнення електричним струмом, що супроводжується глибокими розладами кровообігу, дихання, обміну речовин.

Електролітична дія струму - характеризується розкладом органічної рідини, в тому числі і крові, що супроводжується значними порушеннями їхнього фізико-хімічного складу.

Електрометалізація - проникнення у шкіру частинок металу внаслідок його розбризкування та випаровування під дією струму.

Електромагнітні поля — це сукупність електростатичного, поля електроструму промислової частоти та електромагнітного поля радіочастотного діапазону.

Електрообладнання -- будь-яке обладнання, що призначене для виробництва, перетворення, передавання, розподілу або

використання електричної енергії, наприклад, генератори, трансформатори, електричні апарати, вимірювальні прилади, пристрої захисту, кабельна і провідникова продукція, електроприймачі.

Електротравма – це травма, викликана дією електричного струму або електричної дуги у вигляді місцевих пошкоджень тканин і органів.

Електроофтальмія - це запалення зовнішніх оболонок очей, що виникає під впливом потужного потоку ультрафіолетових променів.

Електроприймач -- електрообладнання, яке призначене для перетворення електричної енергії в інший вид енергії, наприклад, світлову, теплову, механічну.

Електроприміщення -- приміщення або відгороджені (наприклад, сіткою) частини приміщень, в яких розташоване електрообладнання, що є недоступними для пересічних осіб.

Електрична мережа (електромережа) -- сукупність підстанцій, розподільних пристроїв, струмопроводів, повітряних та кабельних ліній електропередачі, яка призначена для передавання та розподілу електроенергії

Електроустановка -- призначений для досягнення визначених цілей комплект взаємопов'язаного електрообладнання, яке має скоординовані характеристики.

Електроустановка будівлі (споруди) -- електроустановка низької напруги, все електрообладнання якої розміщене всередині будівлі (споруди).

Електроустановка споживача електроенергії -- електроустановка будівлі (споруди), що отримує електроенергію від електричної мережі електропостачальної організації (компанії) для її перетворення в інший вид енергії (світлову, теплову, механічну)

Єдина база даних об'єктів спостереження та ЦПТС пультових організацій (ЄБД) – програмно-апаратний продукт, за допомогою якого здійснюється реєстрація і зберігання інформації про центри прийняття тривожних сповіщень та об'єкти спостереження.

Забруднювальна речовина -- небажана тверда, рідка або газоподібна домішка в повітрі.

Загальна вібрація - передається на тіло людини, яка стоїть чи сидить, через опорні поверхні на тіло людини і зумовлює коливання всього організму.

Загальна гігієна -- розділ гігієни, який вивчає загальні закономірності впливу чинників навколишнього середовища на здоров'я людини та розробляє методичні підходи до їх дослідження

Загальне освітлення – освітлення, при якому світильники розміщуються в деякій зоні приміщення рівномірно (загальне рівномірне освітлення) або відносно того, де розташоване обладнання (загальне локалізоване освітлення).

Загальнообмінна вентиляція - підтримує нормальне повітряне середовище у всьому об'ємі робочої зони виробничого приміщення (цеху).

Займання - виникнення горіння при запалюванні.

Занулення – це зумисне з'єднання металевих частин електроустановки, які зазвичай не перебувають під напругою з нульовим захисним провідником

Засвідчення прийняття -- письмове підтвердження того, що роботу чи послугу було виконано чи надано, результатом чого є підписаний документ (сертифікат), який у разі підписання іншою стороною можна використовувати як письмовий доказ.

Засіб індивідуального захисту - Спорядження, що його призначають для носіння користувачем і/або забезпечення його захисту від однієї чи кількох видів небезпеки для життя чи здоров'я.

Засіб індивідуального захисту пожежника - засіб захисту, що надягається на тіло пожежника або його частину і застосовується під час гасіння пожеж та проведення пожежно-рятувальних робіт

Засіб колективного захисту (працівників) - засіб захисту, конструктивно та/чи функційно пов'язаний з виробничим устаткуванням, виробничим процесом, виробничим приміщенням, робочим місцем, робочою зоною.

Захисний одяг пожежника - спеціальний одяг, призначений для захисту тіла пожежника від впливу небезпечних факторів пожежі та вогнегасних речовин під час гасіння пожеж та проведення пожежно-рятувальних робіт.

Захисний одяг пожежника загального призначення - захисний одяг пожежника, призначений для захисту шкірного покриву пожежника, за винятком голови, кистей рук і ступнів ніг, за помірної температури навколишнього середовища, помірного теплового випромінювання, короткочасної дії полум'я.

Захисне взуття пожежника - спеціальне взуття, призначене для захисту ніг пожежника від впливу небезпечних факторів пожежі та вогнегасних речовин під час гасіння пожеж та проведення пожежно-рятувальних робіт.

Захисне заземлення – це захист людини від ураження струмом, якщо вона доторкнулася до металевих конструкцій електрообладнання, яке опинилося під напругою.

Захисний дихальний апарат евакуаційного типу ЗІЗОД -- призначений тільки для евакуації з небезпечного середовища.

Захисний захід - захід, що його вживають для зменшення професійного ризику через застосування безпечніших виробничих і технологічних процесів, конструкцій устаткування, захисних пристроїв, засобів індивідуального захисту, професійного добору, навчання, підготування, тренування працівників, інформації щодо безпечного виконання робіт.

Звичайна електроустановка -- електроустановка, яка з точки зору електробезпеки характеризується звичайними умовами навколишнього середовища, експлуатації та функціонування і не потребує специфічних заходів для забезпечення захисту від ураження електричним струмом.

Примітка. Термін "електроустановка", який застосовується в цьому стандарті без уточнення її характеристик (спеціальна, звичайна), слід розуміти, як звичайна електроустановка.

Звук - це розповсюдження звукової хвилі в пружному середовищі

Знак безпеки праці - знак, призначений для попереджування людей про можливу небезпеку, заборону або припис певних дій, а також для інформування про розміщеність об'єктів, використання яких пов'язано з унеможливленням або зменшенням наслідків дії небезпечних і/або шкідливих виробничих чинників.

Зона дихання -- простір у радіусі 0,5 м від обличчя працівника.

Індивідуальні засоби захисту та рятування людей -- засоби для захисту органів дихання, зору та відкритих ділянок тіла, від продуктів згоряння, самостійного рятування з поверхів будинку.

Індикація тривоги -- індикація, яка показує, що виявлений сигнал отримано.

Інфразвук – це коливання пружного середовища з частотою меншою за 16 Гц, яке характеризується інфразвуковим тиском, інтенсивністю та частотою коливань.

Інфільтрація – надходження і виведення повітря відбувається через щілини і пори зовнішніх огорожень, через вікна, квартирки, спеціальні прорізи (провітрювання).

Капюшон -- вільно припасована лицева частина, яка закриває обличчя та може повністю закривати голову.

Каска пожежника - каска, призначена для захисту голови пожежника від ударів, впливу небезпечних факторів пожежі та вогнегасних речовин.

Категорія робіт - групування робіт за важкістю та напруженістю праці, професійною небезпекою.

Колективні засоби захисту для рятування людей -- засоби захисту та рятування під час пожежі, якими одночасно може користуватися група людей

Колір сигналу безпеки - установлений колір, призначений привернути увагу людей до окремих елементів виробничого устаткування, будівельної конструкції, які можуть бути джерелами небезпечних і/або шкідливих виробничих чинників, а також до засобів пожежогасіння та знаків безпеки праці.

Комбінований вогнегасник - вогнегасник, призначений для застосування кількох вогнегасних речовин різних видів.

Комбінований [сповіщувач] [детектор] -- сповіщувач, дія якого базується на декількох принципах виявлення та який має один корпус.

Комбіноване (суміщене) освітлення - застосовують коли в світлий час доби недостатнє за нормами природне освітлення доповнюють штучним.

Комунальна гігієна; гігієна населених місць -- галузь гігієни, яка вивчає діяння чинників навколишнього середовища населених місць на людину та розробляє основні гігієнічні нормативи і санітарні заходи, які забезпечують збереження здоров'я та сприятливі умови життя населення

Конвергенція – здатність ока при розгляданні близьких предметів займати положення, при якому зорові осі обох очей перетинаються на конкретному предметі.

Контрольний пристрій -- пристрій, який дав змогу користувачу перевірити досягнення або перевищення визначеної виробником мінімальної швидкості потоку або мінімальних робочих параметрів

Корпус фільтра -- складова частина, яку приєднують до лицевої або іншої частини апарата, де розміщено фільтр з корпусом або без корпусу

Культура безпеки – кваліфікаційна і технологічна підготовка осіб, для яких гарантування безпеки потенційно небезпечного об'єкта є пріоритетною метою і внутрішньою потребою, що зумовлює самоконтроль і самоусвідомлення відповідальності під час виконання робіт, які впливають на рівень безпеки.

Курортна гігієна -- галузь гігієни, яка розробляє норми і заходи, спрямовані на забезпечення належних умов навколишнього середовища курортів та охорону природних лікувальних чинників

Легеневий автомат -- клапан, що його регулює дихальна дія легенів і який, у разі потреби, постачає дихальний газ.

Легенева вентиляція -- об'єм повітря, видихуваного протягом 1 хв.

Лицева частина -- частина ЗІЗОД, яка з'єднує дихальний тракт користувача з іншими частинами апарата та ізолює його від навколишнього середовища.

Лицева частина з засобом захисту голови -- лицева частина з засобом захисту голови, де лицева частина приєднана до каски або утворює з каскою єдине ціле.

Примітка: Лицевими частинами можуть бути маски, півмаски, чвертьмаски, мундштукові пристрої, фільтрувальні лицеві частини. Шоломи, каски, блузи та костюми можуть мати те саме призначення

Лікарняна гігієна -- галузь гігієни, яка розробляє нормативи та вимоги, спрямовані на забезпечення найсприятливіших умов для лікування хворих у лікувально-профілактичних закладах та оптимальних умов праці медичного персоналу.

Маска -- Лицева частина, яка щільно прилягає та закриває рот, ніс, очі і підборіддя.

Медичний огляд - складова частина лікувально-профілактичних заходів щодо охорони здоров'я працівників, зайнятих на важких роботах, роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба професійного добору.

Медичне протипоказання - наявність в організмі працівника анатомічних і/чи психофізіологічних відхилів або патологічних станів, що перешкоджають виконанню певної роботи.

Межа вогнестійкості конструкції — показник вогнестійкості конструкції, який визначається часом від початку вогневого випробування за стандартного температурного режиму до втрати конструкцією несучої здатності, цілісності або теплоізолюючої здатності.

Межа поширення вогню по будівельних конструкціях — це розмір зони пошкодження зразка в площині конструкцій від межі зони нагрівання до найбільш віддаленої точки пошкодження.

Механізм відкриття – механічне обладнання, яке внаслідок своєї роботи і дії на рухому частину пристрою для димо- та тепловидалення СПДЗ приводить пристрій для димо- та тепловидалення СПДЗ у функціональне положення.

Механічна дія - це розшарування, розриви та інші подібні ушкодження тканин організму, в тому числі м'язової тканини, стінок кровоносних судин, судин легеневої тканини внаслідок електродинамічного ефекту, а також миттєвого вибухоподібного утворення пари від перегрітої струмом тканинної рідини та крові.

Міжгалузеві ДНАОП (Державні нормативні акти з охорони праці) - загальнодержавного користування, їхня дія поширюється на всі підприємства та організації України незалежно від галузей належності.

Мікробіологічне самозаймання - відбувається у результаті самонагрівання, що спричинене життєдіяльністю мікроорганізмів у масі речовини.

Мікроклімат виробничого приміщення - це клімат внутрішнього середовища цього приміщення, який визначається дією на організм людини температури, вологості та швидкості руху повітря, а також температури навколишніх поверхонь (предметів).

Місцева (локальна) - вібрація втягує в коливні рухи лише окремі частини тіла людини (руки, ноги).

Місьцеве освітлення – освітлення, додаткове до загального, що утворюється світильниками, концентрує світловий потік безпосередньо на робочих місцях.

Мобінг – це колективний психологічний терор, цькування когось із працівників з боку колег, підлеглих або начальства, що здійснюється з метою змусити його/її піти з місця роботи.

Монтувальна організація – суб'єкт господарювання, який виконує роботи з монтування систем протипожежного захисту.

Надлишковий клапан -- клапан для скидання надлишкового тиску.

Наднизька напруга -- напруга, величина якої не перевищує значення 50 В змінного струму або 120 В постійного струму.

Напруженість праці - характеристика трудового процесу, яка відображає переважно інформаційну навантагу на центральну нервову систему, емоційну сферу, органи чуття працівника .

Небезпека - джерело чи ситуація, що потенційно може призвести до травмування, погіршення здоров'я чи смерті людини, завдавати шкоду майну, довкіллю, чи їх комбінація.

Небезпечний виробничий чинник - виробничий чинник, вплив якого на людину призводить до травм , погіршення здоров'я чи смерті.

Небезпечний виробничий об'єкт - виробничий об'єкт, де для людей і довкілля існує небезпека з ризиком, що перевищує прийнятний.

Небезпечна зона - простір, у якому на працівника можлива дія небезпечного та/чи шкідливого виробничого чинника.

Небезпечні умови праці – умови праці, що характеризуються такими рівнями чинників виробничого середовища, вплив яких протягом робочої зміни (або її частини) створює високий ризик виникнення важких форм гострих отруєнь, каліцтв, загрозу для життя.

Небезпечна ситуація - ситуація, у якій стосовно людей, майна або довкілля є одна чи більше небезпек.

Негорючі (неспалювані) — речовини та матеріали, що непридатні до горіння чи обвуглювання у повітрі під впливом вогню або високої температури.

Недопустимий ризик – ризик, якого сучасний рівень розвитку науки, техніки й технології дає змогу уникнути.

Незадимлювана сходова клітка -- сходова клітка з конструктивними, планувальними або інженерними рішеннями, що унеможливають потрапляння до неї продуктів згоряння під час пожежі

Непрацездатність - Повна чи часткова втрата працездатності унаслідок захворювання, нещасного випадку на виробництві чи вродженої фізичної вади.

Нещасний випадок на виробництві - обмежена в часі подія чи раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого чинника, що сталися під час виконання ним трудових обов'язків, унаслідок чого завдано шкоди здоров'ю чи трапилася смерть.

Низька напруга -- напруга, величина якої не перевищує значення 1000 В змінного струму або 1500 В постійного струму.

Низький тиск -- тиск у лицевій частині або безпосередньо приєднаному до лицевій частині дихальному шлангу, що приблизно дорівнює атмосферному

НПАОП (Нормативно-правові акти з охорони праці) – це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання (ст. 27 Закону України “Про охорону праці”).

Нормативні акти підприємства з охорони праці -- затверджені наказом роботодавця положення, переліки, порядки, інструкції тощо з охорони праці, чинні в межах підприємства.

Нормативна документація визначає вимоги до умов праці, тобто до рівня шкідливих виробничих чинників.

Нормативно-технічна документація забезпечує захист тих, що працюють від дії небезпечних і шкідливих чинників, визначає вимоги до виробничого устаткування і виробничих приміщень, до організації і проведення технологічних процесів, створення і застосування засобів захисту.

Обслуговувальна організація – суб'єкт господарювання, який здійснює технічне обслуговування СПЗ об'єктів.

Об'єкт спостереження – об'єкт на якому здійснюється спостереження за системами пожежного захисту.

Оглядове скло; окуляр; ілюмінатор -- частина лицевої частини, яка принаймні відповідає вимогам відповідних стандартів щодо поля зору і додатково може забезпечувати захист очей.

Одноразове використання -- термін означає, що ЗІЗОД або фільтр не розрахований до подальшого застосування після першого використання.

Оперативно-координаційний центр (ОКЦ) -- підрозділ ЦО-ПТБ, що приймає та обробляє повідомлення про надзвичайні ситуації (у тому числі сповіщення про пожежу) і вживає подальших заходів щодо оперативного реагування на них.

Опір диханню -- опір засобу індивідуального захисту органів дихання потоку повітря під час вдихання (опір вдиху) або видихання (опір видиху)

Опорний пожежний пункт -- приміщення для розміщення індивідуальних і колективних засобів захисту та рятування людей, первинних засобів пожежогасіння, протипожежного інвентарю, необхідного у разі виникнення пожежі для персоналу та пожежно-рятувальних підрозділів.

Органічна сполука з низькою температурою кипіння -- органічна сполука, температура кипіння якої за атмосферного тиску дорівнює або нижча 65 °С.

Особиста гігієна -- галузь гігієни, яка вивчає питання збереження та зміцнення здоров'я людини шляхом дотримання гігієнічного режиму її життя й діяльності

Охорона здоров'я працівників - комплекс заходів, спрямованих на збереження здоров'я та працездатності працівників з урахуванням категорії виконуваних робіт і особливостей виробничого середовища.

Охорона праці - система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини в трудовому процесі.

Паніка – в основному спричиняється швидкими змінами психологічного стану людини, як правило, депресивного характеру в умовах екстремальної ситуації (пожежі, надзвичайній ситуації).

Пара -- газоподібна фаза речовини, яка за температури 20 °С і абсолютного тиску 1 бар перебуває в рідкому або твердому стані.

Перевірка відповідності – процес у ході якого монтувальник або інший підрядник доводить замовнику відповідність змонтованої системи (систем) протипожежного захисту визначеним вимогам.

Перевтома – сукупність стійких несприятливих для здоров'я працівників функціональних порушень в організмі, які виникають внаслідок накопичення втоми.

Передача кольору – вплив спектрального складу випромінювання штучного джерела світла на сприйманий колір освітлюваних об'єктів порівняно з кольором цих об'єктів при освітленні їх стандартним джерелом світла.

Переносний вогнегасник - вогнегасник, за масою та конструктивним виконанням придатний для перенесення однією людиною.

Пересувний вогнегасник - вогнегасник, змонтований на колесах чи візку, придатний для переміщення однією людиною.

Періодичний медичний огляд – медичний огляд працівників, який проводиться з установленою періодичністю для виявлення ознак виробничо зумовлених захворювань, а також патологічних станів, що розвинулися протягом трудової діяльності та перешкоджають продовженню роботи за певним фахом.

Пересувне (мобільне) електрообладнання -- електрообладнання, яке пересувається під час експлуатації або може бути легко пересунуте з одного місця на інше, коли воно підключене до мережі живлення

Переносне електрообладнання -- електрообладнання, яке під час його використання звичайно тримають в руках.

Перша медична допомога - це комплекс заходів, спрямованих на відновлення або збереження здоров'я потерпілих, здійснюваних немедичними працівниками (взаємодопомога) або самим потерпілим (самодопомога).

Пиломісткість -- накопичення частинок на фільтрі з відповідним збільшенням його опору повітряному потоку.

Півмаска -- лицева частина, яка щільно прилягає та закриває рот, ніс і підборіддя [EN 140]

Півмаска без вдихувальних клапанів -- фільтрувальний пристрій з півмаскою і без вдихувальних клапанів, який може мати або не мати видихувальних клапанів. Складається з півмаски і рознімних та замінних фільтрів.

Піна — це колоїдна дисперсна система, яка складається із дрібних бульбашок, заповнених газом.

Пінний вогнегасник - вогнегасник, призначений для застосування водопінної вогнегасної речовини.

Праця – це сукупність фізіологічних та психічних процесів, які спонукають, програмують і регулюють діяльність людини.

Працездатність - Потенційна здатність людини протягом заданого часу та з певною ефективністю виконувати максимально можливий обсяг роботи.

План евакуювання -- частина плану дій на випадок аварійної ситуації, яка стосується безпечного та впорядкованого евакуювання людей з будівлі.

План дій на випадок аварійної ситуації -- задокументована процедура, яка враховує всі аспекти управлінських дій у разі аварійної ситуації для забезпечення людей, які перебувають у будівлі.

Пожежа - це неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується у часі і просторі та створює загрозу життю і здоров'ю людей, навколишньому середовищу, призводить до матеріальних збитків.

Пожежний сповіщувач — це пристрій для формування сигналу про пожежу.

Пожежна небезпека - можливість виникнення та розвитку пожежі в будь-якій речовині, процесі, стані.

Пожежобезпека об'єкта – стан об'єкта, за якого з регламентованою ймовірністю виключається можливість виникнення і розвитку пожежі та впливу на людей небезпечних факторів пожежі, а також забезпечується захист матеріальних цінностей.

Пожежонебезпечна зона – це простір у приміщенні або за його межами, у якому постійно або періодично знаходяться (зберігаються, використовуються або виділяються під час технологічного процесу) горючі речовини, як при нормальному технологічному процесі, так і при його порушенні в такій кількості, яка вимагає спеціальних заходів у конструкції електрообладнання під час його монтажу та експлуатації.

Пожежовибухонебезпечна подія – така подія, реалізація якої призводить до утворення горючого середовища й виникнення джерела запалювання.

Пожежонебезпечна зона класу П-I – простір у приміщенні, у якому знаходиться горюча рідина — рідина, що має температуру спалаху, більшу за +610С.

Пожежонебезпечна зона класу П-II – простір у приміщенні, у якому можуть накопичуватися і виділятися горючий пил або волокна з нижньою концентраційною межею спалахування, більшою за 65 грам на метр кубічний.

Пожежонебезпечна зона класу П-IIIa – простір у приміщенні, у якому знаходяться тверді горючі речовини та матеріали.

Пожежонебезпечна зона класу П-III – простір поза приміщенням, у якому знаходяться горючі рідини, пожежонебезпечний пил та волокна, або тверді горючі речовини і матеріали.

Показник осліпленості – критерій оцінки осліплюючої дії освітлювальної установки.

Попередній медичний огляд – медичний огляд, який проводиться під час влаштування на роботу для визначення початкового стану здоров'я претендента та його відповідності конкретно обраній професії.

Порошковий вогнегасник - призначений для застосування вогнегасного порошку.

Постійне робоче місце - робоче місце, на якому працівник перебуває половину чи більшу частину свого робочого часу. Примітка. Якщо за цих обставин роботу виконують на різних ділянках робочої зони, постійним робочим місцем вважають усю робочу зону

Працездатність – здатність людини до праці, яка визначається рівнем її фізичних і психофізіологічних можливостей, а також станом здоров'я та професійною підготовкою.

Працівник – особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом).

Прийнятний, допустимий ризик - ризик, зменшений до такого рівня, що його галузь, об'єднання підприємств, підприємство,

установа, організація може допустити, урахувавши її легальні обов'язки та власну політику у сфері охорони праці.

Прилад приймально-контрольний пожежний (ППКП) – складова частина системи пожежної сигналізації, призначена для електричного живлення компонентів системи, приймання та оброблення інформації від пожежних сповіщувачів, формування і передавання на інші виконавчі пристрої сигналів про виявлення ознак горіння.

Припливна вентиляція - служить для подачі чистого повітря ззовні у приміщення.

Природне освітлення – це пряме або відбите світло сонця (небосхилу), що освітлює приміщення через світлові пройоми в зовнішніх огорожувальних конструкціях.

Проектна організація – суб'єкт господарювання, який виконує роботи з проектування СПЗ.

Промислова безпека – безпека від аварій на виробничих об'єктах і наслідків цих аварій.

Професійний ризик - ризик ушкодження здоров'я працівника в процесі його професійної діяльності.

Промислова продукція підвищеної небезпеки - продукція виробничо-технічної призначеності, яку характеризує підвищений ризик виникнення аварій, пожеж, загрози життю та заподіяння шкоди.

Промислова продукція підвищеної небезпеки – машини, механічне обладнання, технічні системи (комплекси) та інші технічні засоби праці, що характеризуються підвищеним ступенем ризику виникнення аварій, пожеж, загрози життю, заподіяння шкоди здоров'ю чи майну або довкіллю.

Протипожежний режим – це комплекс встановлених норм поведінки людей, правил виконання робіт та експлуатації об'єкта (виробу), спрямованих на забезпечення його пожежної безпеки.

Протигазовий фільтр -- фільтр, призначений для видалення визначених газів і парів з повітря, яке проходить через нього.

Протипожежна відстань -- нормована відстань між будинками, яку встановлюють для запобігання розвитку пожежі

Противопожешний відсік -- частина будинку, відокремлена від інших його частин противопожешними стінами 1-го типу або противопожешними покриттями 1-го типу. Призначенням противопожешного відсіку є запобігання поширенню пожежі та її небезпечних чинників за його межі (у разі виникнення пожежі в середині відсіку) або у противопожешний відсік (у разі виникнення пожежі ззовні відсіку) протягом нормативного часу

Противопожешна секція -- частина противопожешного відсіку, відокремлена від інших його частин противопожешними перешкодами, крім противопожешних стін 1-го типу або противопожешних перекриттів 1-го типу.

Противопожешний тамбур-шлюз -- об'ємний елемент частини приміщення, відокремлений від інших частин приміщення противопожешними перешкодами та розташований безпосередньо в місцях входу (виходу) з приміщення, сходової клітки, ліфтової шахти. Призначенням противопожешного тамбур-шлюзу є запобігання поширенню пожежі та її небезпечних чинників за межі приміщення або в середині приміщення, сходової клітки, ліфтової шахти

Професійна небезпека - небезпека, яка може призвести до травм, хвороби чи смерті працівника в процесі його професійної діяльності умови праці сукупність виробничого середовища та трудового процесу, що впливають на стан здоров'я та працездатність працівника.

Професійна діяльність - трудова діяльність, що здійснюється за певною професією та кваліфікацією.

Професійний добір - сукупність заходів, призначеність яких — добирати осіб для виконання, без ушкодження їхнього здоров'я, певного виду трудової діяльності за їхніми професійними знаннями, анатомо-фізіологічними, психофізіологічними та психологічними особливостями й віком.

Професійне захворювання - патологічний стан людини, зумовлений професійною діяльністю працівника та пов'язаний винятково чи переважно з впливом шкідливих виробничих чинників.

Професійна захворюваність - явище, що його характеризує сукупність професійних захворювань.

Професійна реабілітація - відновлення працездатності працівника до оптимального функційного рівня.

Профілактичні заходи – система організаційно-технічних, гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на створення сприятливих умов праці для здоров'я працівників.

Психофізіологічна експертиза - комплекс заходів, спрямованих на проведення одного з видів професійного добору та подальшого супроводження працівника за його професійно важливими психофізіологічними якостями.

Пульт пожежного спостереження – устаткування розміщене в ЦПТС, яке оповіщує про стан тривоги СПЗ відповідно до видів тривожних сповіщень, що надійшли.

Пультова організація – суб'єкт господарювання, який здійснює спостереження за СПЗ об'єктів шляхом організації ЦПТС.

Пусковий балон -- балон із стисненим газом для формування командного імпульсу на запуск системи пожежогасіння.

Радіаційнозахисний одяг пожежника - спеціальний одяг, призначений для захисту тіла пожежника від впливу іонізуючого випромінювання.

Радіаційна гігієна -- галузь гігієни, яка вивчає закономірності формування радіаційної обстановки та доз іонізуючого випромінювання, а також їх вплив на здоров'я людей, і розробляє санітарні правила та норми радіаційної безпеки персоналу і населення

Реагування на потребу у повітрі -- активне або пасивне реагування на потребу користувача в повітрі.

Редуктор тиску -- пристрій, що знижує тиск.

Ризик - комбінація ймовірності заподіяння шкоди і тяжкості цієї шкоди.

Рівень безпеки – оцінка безпеки з посиленням на прийнятний ризик.

Рівень забезпечення пожежної безпеки – кількісна оцінка попереджених збитків у разі можливої пожежі.

Роботодавець – власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, виду діяльності та господарювання, фізична особа, яка використовує найману працю.

Робота підвищеної небезпеки - робота в умовах впливу шкідливих і небезпечних виробничих чинників або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, керуванням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ризиком виникнення аварій, пожеж, загрози життю та заподіяння шкоди.

Робоча зона - визначений простір, у якому розташовано робочі місця постійного або тимчасового (непостійного) перебування працівників.

Робоче місце - місце постійного або тимчасового перебування працівника під час виконання ним трудової діяльності, яке безпосередньо чи опосередковано перебуває під контролем роботодавця .

Робоче освітлення - призначене для забезпечення виробничого процесу, переміщення людей, руху транспорту і є обов'язковим для усіх виробничих приміщень.

Розумова праця - поєднує роботи, пов'язані з прийомом і переробкою інформації, що потребують переважно напруженості сенсорного апарату, уваги, пам'яті, а також активізації процесів мислення та емоційної сфери.

Самозаймання - початок горіння без джерела запалювання.

Самоспалахування - самозаймання, що супроводжується полум'ям.

Середній тиск -- тиск у межах від 2 бар до 10 бар

Сепаратор -- пристрій для вилучання рідин зі стисненого повітря

Сила світла – це величина, що визначається відношенням світлового потоку до тілесного кута, в межах якого світловий потік розподіляється рівномірно.

Система передавання тривожних сповіщень (СПТС) – устаткування і мережа, які використовують для передавання інформації про стан однієї та більше СПЗ одного чи більше центрів приймання тривожних сповіщень.

Система пожежної безпеки – це комплекс організаційних заходів і технічних засобів, спрямованих на запобігання пожежі та збитків від неї.

Сигнал підтвердження -- сигнал від автоматичного або ручного пожежного сповіщувача, який завершує стан перед тривоги

Сигнал про евакуацію -- Звуковий чи візуальний сигнал, або поєднання звукового та візуального сигналів згідно з ISO 8201, що означає «Негайно лишити будівлю»

Сигнал про несправність – сигнал, який вказує на те, що в СПЗ виявлено несправність.

Сигнал пожежної тривоги – ініційована автоматичним пристроєм (ППКП) тривога про пожежу, що подається у звуковому і візуальному вигляді.

Сигнал тривоги -- звуковий сигнал або світловий сигнал, або комбінація звукового та світлового сигналів, що привертають увагу до можливості загрозової чи небезпечної ситуації.

Сигналізатори -- пристрої індикації та сигналізації про пожежу у складі системи

Система автоматичної пожежної сигналізації та оповіщення -- система, в якій тривога про пожежу може бути ініційована автоматично

Система виявлення аварійної ситуації -- засоби, призначені для захисту життя, майна або довкілля, такі як: — система пожежної сигналізації; — система газової сигналізації; — охоронна та тривожна сигналізація; — система відеоспостереження; — засоби контролювання доступу; — ручний тривожний сповіщувач.

Система керування охороною праці - складник загальної системи керування галуззю, об'єднанням підприємств, підприємством, установою, організацією, що сприяє запобіганню нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, установлює політику, цілі охорони праці та способи їх досягнення, охоплює комплекс заходів, спрямованих на виконання вимог законодавства про охорону праці.

Система протипожежного захисту (СПЗ) -- комплекс технічних засобів, що змонтований на об'єкті, призначений для виявлення, локалізування та ліквідування пожеж без втручання людини, захисту людей, матеріальних цінностей та довкілля від впливу небезпечних чинників пожежі.

Система протидимного захисту (СПДЗ) -- комплекс технічних засобів і пристроїв (димо- та тепловидалення, припливу/підпору повітря, управління та запуску), призначених для створення бездимного прошарку нижче стабільного шару диму, шляхом

видалення диму (димових газів, летких продуктів згорання, нагрітого повітря) з приміщення (будинку, споруди) та шляхів евакуювання у разі пожежі.

Система ручної пожежної сигналізації -- система (яка не містить автоматичних пожежних сповіщувачів), в якій сигнал пожежної тривоги можна ініціювати лише вручну

Скидальний клапан -- клапан, який відкривається під тиском повітря і зазвичай закритий за допомогою пружини

Скомбінований фільтр -- фільтр, призначений для вилучання дисперсних твердих і (або) рідких частинок, визначених газів і парів з потоку повітря, яке проходить крізь нього.

Спалах - швидке згорання горючої суміші без утворення стиснутих газів, яке не переходить у стійке горіння.

Спалахування - займання, що супроводжується появою полум'я.

Спеціальна електроустановка -- електроустановка, що характеризується особливими (специфічними) умовами діючого на неї навколишнього середовища (наприклад, підвищеної вологи, високої температури тощо) або (і) експлуатації (наприклад, стисненістю приміщення, доступністю до її електрообладнання тільки персоналу електропостачальної організації тощо), або (і) її функціонування (наприклад, пересувні електроустановки), які слід враховувати при застосуванні захисних заходів від ураження електричним струмом

Спостереження за СПЗ – сукупність організаційних та технічних заходів, призначених для забезпечення віддаленого цілодобового нагляду за станом СПЗ об'єктів, що здійснюється шляхом приймання, оброблення і передавання тривожних сповіщень від СПЗ об'єктів та реагування на них у відповідності з вимогами НАПБ Б.01.017 та ДБН В.2.56:2014.

Стаціонарне електрообладнання -- електрообладнання, яке відповідає одній з таких умов:

- надійно закріплено на опорі чи на іншому спеціальному місці розташування

- не має пристосування для перенесення (наприклад, ручки) і має таку вагу, що не може бути легко пересунуте.

Примітка. Для побутових електричних приладів такою вагою є 18 кг і більше.

Статична електрика – сукупність явищ, пов'язаних з виникненням, збереженням та релаксацією вільних електричних

зарядів на поверхні і в об'ємі діелектричних та напівпровідникових речовин, матеріалів, виробів або на ізольованих провідниках.

Страховий випадок – нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання, що спричинили застрахованому професійно зумовлену фізичну чи психологічну травму, з настанням яких виникає право застрахованої особи на отримання матеріального забезпечення та (або) соціальних послуг.

Страховий ризик – обставини, внаслідок яких може статися страховий випадок.

Суцільна будівельна конструкція -- будівельна конструкція (стіна, перегородка, перекриття) без прорізів.

Теплове самозаймання - виникає при зовнішньому нагріванні речовини на певній відстані (через повітря).

Термічна дія струму - проявляється через опіки окремих ділянок тіла, нагрівання до високої температури кровоносних судин, нервів, серця, мозку та інших органів, які є на шляху струму, що зумовлює в них суттєві функці-ональні розлади.

Тимчасове робоче місце - робоче місце, на якому працівник перебуває менше половини або меншу частину свого робочого часу.

Тління - горіння без випромінювання світла, що, як правило, супроводжується з появою диму.

Точка доступу – електронна адреса (IP) устаткування індикації ЦПТС ЦО-ПТБ, яка забезпечує приймання сигналів пожежної тривоги від ЦПТС ПО.

Точка роси -- температура повітря за визначеного тиску, нижче якої відбувається конденсація.

Травма - порушення анатомічної цілісності організму людини чи його функцій унаслідок дії зовнішніх чинників.

Транспортна гігієна -- галузь гігієни, яка вивчає умови праці працівників залізничного, водного, автомобільного та авіаційного транспорту, умови проїзду пасажирів в цих видах транспорту, розробляє гігієнічні нормативи та вимога щодо транспортних засобів та споруд, а також санітарні заходи на цих об'єктах.

Тривога -- сигнал або стан, що попереджає про аварійну ситуацію

Тривожні сповіщення – сигнали, які містять інформацію про небезпеку пожежі чи несправність від однієї чи більше підключених систем протипожежного захисту.

Трудовий процес - сукупність цілеспрямованих дій працівника(-ів) під час виконувannya роботи, створювання продукції, надавання послуг.

Трудова діяльність - реалізація цільової функції, пов'язаної з виробництвом і сформованої потребами суспільства, здійснювана в певній організаційно-правовій формі господарювання.

Туман -- загальний термін, який означає рідкий аерозоль.

Умовна висота будинку -- висота, яка визначається різницею позначок найнижчого рівня проїзду (встановлення) пожежних авто драбин (автопідйомників) і підлоги верхнього поверху без урахування верхніх технічних поверхів, якщо на технічних поверхах розміщено лише інженерні обладнання та комунікації будинку (крім випадків, обумовлених у НД).

Умови праці – сукупність факторів виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я та працездатність людини у процесі її професійної діяльності.

Фактичний час захисної дії -- використовуваний для класифікування час експлуатації апарата, визначений під час лабораторних випробовувань з об'ємною швидкістю потоку згідно з відповідним стандартом. Фактичний час захисної дії є ефективним часом захисної дії пристрою за реальних умов використання

Фізична праця - підвищене навантаження, передусім, на м'язову систему та інші функціональні системи організму (серцево-судинну, дихальну, обміну речовин).

Фільтр -- Пристрій, призначений для вилучання визначених забруднювальних речовин з навколишнього повітря, яке проходить через нього.

Фільтрувальна півмаска -- ЗІЗОД, повністю або частково виконаний з фільтрувального матеріалу. Помаркований літерами FF як фільтрувальна лицева частина [prEN 149]

Фільтрувальний пристрій -- ЗІЗОД, в якому повітря перед вдиханням проходить через фільтр(и).

Примітка: Пристрій може бути самовсмоктувальним, нагнітальним або моторовим

Фільтр-саморятівник -- ЗІЗОД, призначений тільки для рятування, з фільтром для захисту від монооксиду вуглецю, через який навколишнє повітря надходить до лицевої частини [EN 404]

Фон – поверхня, що безпосередньо прилягає до об'єкта розпізнання, який розглядається.

Фібриляція серця - швидкі хаотичні і різночасні скорочення окремих волокон серцевого м'яза.

Хімічне самозаймання - виникає внаслідок дії на речовину повітря, води, а також при взаємодії речовин.

Центр приймання тривожних сповіщень (ЦПТС ЦО-ПТБ) - визначена ЦО-ПТБ установа (підприємство), що належить до сфери його управління, яка забезпечує приймання та обробляння сигналів пожежної тривоги від ЦПТС ЦО, вживає подальших заходів щодо оперативного реагування на них та здійснює ведення ЄБД.

Центр приймання тривожних сповіщень пультової організації (ЦПТСПО) -- віддалений центр з постійним персоналом, до якого надходить інформація про стан одного або декількох об'єктів спостереження.

Чвертьмаска -- лицева частина, яка щільно прилягає та закриває рот і ніс.

Чергове освітлення – освітлення у неробочий час

Шкідливий виробничий чинник -- виробничий чинник, вплив якого на людину може призвести до захворювання, зниження працездатності та/чи негативного впливу на здоров'я нащадків.

Шкідлива речовина -- речовина, що, контактуючи з організмом людини, може спричинити захворювання чи відхил у стані здоров'я як під час впливу речовини, так і в подальший період життя теперішнього й наступного покоління.

Шкідливий простір -- об'єм вдихнутого газу, який повторно вдихується з попередньо видихнутого газу.

Шкода -- ушкодження здоров'я людей і/або збитки, заподіяні майну чи довкіллю, або їх поєднання

Шолом; каска -- частина ЗІЗОД, яку використовують як лицеву деталь, що забезпечує захист голови

Штучне освітлення – здійснюється штучними джерелами світла (лампами розжарювання або газорозрядними) і призначене для освітлення приміщень у темні години доби, або таких приміщень, які не мають природного освітлення.

Шум - будь-який небажаний звук, який заважає.

Шумове забруднення – це форма фізичного забруднення, що полягає у збільшенні рівня шуму понад природний, викликає у людини за короткочасного впливу – неспокій, а за тривалого – погіршення здоров'я.

Яскравість - визначається як відношення сили світла, що випромінює елемент поверхні в загальному напрямку до площі поверхні, що освітлюється.

Абетковий покажчик українських термінів

А

аварія

аварійна ситуація

аварійний стан

автономний пожежний сповіщувач

автоматична система пожежогасіння

автономна система пожежогасіння локального застосування

автоматичний засіб протипожежного захисту

автоматичний режим

аналоговий пожежний (сповіщувач, детектор)

алфавітно-цифровий дисплей

аудит охорони праці

Б

безпечна відстань
безпека праці
безпечність виробничого процесу
безпечність виробничого устаткування
безпечність промислової продукції
безпечні умови праці

В

важкість праці
вентиль постійного потоку
визначений виробником час захисної дії
вимоги щодо безпеки праці
виробнича безпека
виробничий ризик
виробниче середовище
виробнича травма
виробничий травматизм
висока напруга

Г

Гігієна
Гігієна дітей та підлітків
гігієна житла
гігієна застосування пестицидів
гігієна праці
гігієна навколишнього середовища
гігієнічний норматив
гігієна села
гігієна харчування
гігієнічна характеристика умов праці
гігієнічні вимоги
гранично допустиме значення шкідливого виробничого чинника

Д

двоточковий пожежний сповіщувач
державний нагляд за охороною праці
дихальний мішок
дихальний шланг

Е

електрообладнання
електроприймач
електроприміщення
електрична мережа (електромережа)

електроустановка
електроустановка будівлі (споруди)
електроустановка споживача електроенергії

Є

єдина база даних об'єктів спостереження та ЦПТС пультових організацій (ЄБД)

З

забруднювальна речовина
загальна гігієна
засвідчення прийняття
засіб індивідуального захисту
засіб колективного захисту працівників
захисний дихальний апарат типу ЗІЗОД
захисний захід
звичайна електроустановка
знак безпеки праці
зона дихання

І

індивідуальні засоби захисту та рятування людей
індикація тривоги

К

Капюшон
категорія робіт
колективні засоби захисту для рятування людей
колір сигналу безпеки
комбінований (сповіщувач, детектор)
комунальна гігієна, гігієна населених місць
контрольний пристрій
корпус фільтра
курортна гігієна

Л

легеневий автомат
легенева вентиляція
лицева частина
лицева частина із засобом захисту голови
лікарняна гігієна

М

маска

медичний огляд
медичне протипоказання
механізм відкриття
монтувальна організація

Н

надлишковий клапан
наднизька напруга
напруженість праці
небезпека
небезпечний виробничий чинник
небезпечна ситуація
небезпечний виробничий об'єкт
небезпечна зона
незадимлювана сходові клітка
непрацездатність
нешасний випадок на виробництві
низька напруга
низький тиск
нормативні акти підприємства з охорони праці
нормативна документація
нормативно-правові акти з охорони праці
нормативно-технічна документація

О

обслуговувальна організація
об'єкт спостереження
оглядове скло, окуляр, ілюмінатор
одноразове використання
оперативно-координаційний центр
опір диханню
опорний пожежний пункт
органічна сполука з низькою температурою кипіння
особиста гігієна
охорона здоров'я працівників
охорона праці

П

пара
перевірка відповідності
пересувне (мобільне) електрообладнання
переносне електрообладнання
пило місткість

півмаска
півмаска без вдихувальних клапанів
праця
працевдатність
план евакуювання
план дій на випадок аварійної ситуації
постійне робоче місце
прийнятий допустимий ризик
проектна організація
промислова продукція підвищеної небезпеки
протигазовий фільтр
протипожежна відстань
протипожежний відсік
протипожежна секція
протипожежний тамбур-шлюз
професійна небезпека
професійна діяльність
професійний добір
професійне захворювання
професійна захворюваність
професійна реабілітація
психофізіологічна експертиза
пульт пожежного спостереження
пультова організація
пусковий балон

Р

радіаційна гігієна
реагування на потребу у повітрі
редуктор тиску
ризик
робота підвищеної небезпеки
робоче місце
робоча зона

С

середній тиск
система передавання тривожних сповіщень
сигнал підтвердження
сигнал про евакуацію
сигнал про несправність
сигнал пожежної тривоги

сигнал тривоги
сигналізатори
система автоматичної пожежної сигналізації та оповіщення
система виявлення аварійної ситуації
система керування охороною праці
система протипожежного захисту
система проти димного захисту
система ручної пожежної сигналізації
скидальний клапан
скомбінований фільтр
спеціальна електроустановка
спостереження за СПЗ
стаціонарне електрообладнання
суцільна будівельна конструкція

Т

тимчасове робоче місце
точка доступу
точка роси
травма
транспортна гігієна
тривога
тривожні сповіщення
трудовий процес
трудова діяльність
туман

У

умовна висота будинку

Ф

фактичний час захисної дії
фільтр
фільтрувальна півмаска
фільтрувальний пристрій
фільтр-саморятівник

Ц

центр приймання тривожних сповіщень
центр приймання тривожних сповіщень пультової організації

Ч

чвертьмаска

Ш

шкода

шкідливий виробничий чинник

шкідлива речовина

шкідливий простір

шолом, каска

Література

1. І.Г. Ярошович, Б.П. Чайковський, Б.М. Микичак, Т.С. Ярошович., А.В. Шалько, Л.М. Гордійчук, Ю. П. Білаш. Навчальний посібник з навчальної дисципліни «Охорони праці» на тему «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.» – Львів, 2016. 110 с.

2. І.Г. Ярошович, Б.П. Чайковський, Б.М. Микичак, Т.С. Ярошович., А.В. Шалько. Навчальний посібник з навчальної дисципліни «Охорони праці» на тему «Освітлення виробничих приміщень» – Львів, 2016. 48с.

4. І.Г. Ярошович , Б.П. Чайковський, Б.М. Микичак, Т.С. Ярошович Навчальний посібник з дисципліни "Основи охорони праці" та "Охорона праці в галузі" на тему «Вентиляція, опалення та кондиціювання виробничих приміщень». – Львів -- 2017. – 62с.

5. І.Г. Ярошович , Б.П. Чайковський, Б.М. Микичак, Т.С. Ярошович, Л.М. Гордійчук, А. В. Шалько. Навчальний посібник з

дисципліни "Основи охорони праці" та "Охорона праці в галузі" на тему «Навчання та інструктажі з охорони праці – Львів-2018. – 50с.

6. Державний стандарт України ДСТУ 2293 – 14 “Охорона праці. Терміни та визначення основних понять” .

7. Державний стандарт України ДСТУ 2272 – 06 “Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять” .

8. Закон України «Про охорону праці»

9. ДСТУ EN 292-1-2001 Безпечність машин. Основні поняття, загальні принципи проектування. Частина 1. Основна термінологія, методологія (EN 292-1:1991, IDT)

10. ДСТУ 2156-93 Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення

11. ДСТУ 3038-95 Гігієна. Терміни та визначення основних понять

12. ДСТУ 3138-95 Організація промислового виробництва. Праця та заробітна плата. Терміни та визначення

13. ДСТУ 3966:2009 Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять.

14. ДСТУ Б В.2.5-82:2016 «Електробезпека в будівлях і спорудах» Видання офіційне Київ ДП "УкрНДНЦ" 2016

15. ДСТУ EN 132:2004. Засоби індивідуального захисту органів дихання. Терміни і піктограми

16. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги

17. ДСТУ 2272:2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять

18. ДСТУ 2273:2006 Протипожежна техніка. Терміни та визначення основних понять

19. ДСТУ 7239:2011 Система стандартів безпеки праці. Засоби індивідуального захисту. Загальні вимоги та класифікація

20. НАПБ А.01. 001 – 2014 Правила пожежної безпеки України

21. НАПБ А.01. 003 – 2014 Правила улаштування та експлуатація системи оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей в будинках та спорудах

22. ДСТУ 2300-93. Вібрація . Терміни та визначення

23. ДСТУ 2325-93 Шум. Терміни та визначення